

Esas Sayısı : 2019/70

Karar Sayısı : 2019/81

“... ”

İptali İstenilen Kanun Hükmünün Anayasa’ya Aykırılığının Değerlendirilmesi:

Anayasanın ‘Cumhuriyetin nitelikleri’ başlıklı 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olduğu temel bir kural olarak ortaya konulmuş; 4’üncü maddesinde ise, Cumhuriyetin niteliklerinin değiştirilemeyeceği ve değiştirilmesinin teklif dahi edilemeyeceği belirtilmiştir. Anayasanın 2. maddesindeki hukuk devleti ilkesi, Anayasanın bütününe egemen olan ve Cumhuriyeti bütün yönleriyle kuşatan temel bir ilkedir.

Anayasa Mahkemesi’nin 23/07/2011 tarih ve 28003 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 14/04/2011 gün ve E:2008/35, K:2011/65 sayılı kararında da belirtildiği üzere; Anayasa’nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa’ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir. Yasaların kamu yararının sağlanması amacına yönelik olması, genel, objektif, adil kurallar içermesi ve hakkaniyet ölçütlerini gözetmesi de hukuk devleti olmanın gereğidir. Bu nedenle, yasa koyucunun hukuki düzenlemelerde kendisine tanınan takdir yetkisini, anayasal sınırlar içinde adalet, hakkaniyet ve kamu yararı ölçütlerini göz önünde tutarak kullanması gerekir.

6112 sayılı Kanun’un 41. maddesinin 1. fıkrasının (b) bendinde, karasal ortamdan yayın yapan kamu ve özel medya hizmet sağlayıcı kuruluşlardan alınacak televizyon kanal, multipleks kapasite ve radyo frekans yıllık kullanım ücretleri Radyo ve Televizyon Üst Kurulu’nun gelirleri arasında sayılmış; anılan Kanun’un 42. maddesinin 2. fıkrasında, söz konusu ücretlerin dört eşit taksitle ödeneceği belirtilmiş ve anılan maddede, ödemede gecikilmesi hâlinde, faizi ile birlikte ödeneceği ve genel hükümlere göre tahsil edileceği kurala bağlanmıştır.

6112 sayılı Kanun’un Geçici 4. maddesinin 1. fıkrasının üçüncü cümlesinde, kanal ve frekans kullanım bedelinin, 6112 sayılı Kanun’un 42. maddesine göre ödenmemesi durumunda, idari yaptırım olarak ilgili medya hizmet sağlayıcı kuruluşun yayın faaliyetinin bütünüyle durdurulması kurala bağlanmıştır.

Hukuk devletinde, ceza hukukuna ilişkin düzenlemelerde olduğu gibi idari yaptırımlar açısından da Anayasa’ya ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla hangi eylemlerin kabahat sayılacağı, bunlara uygulanacak yaptırımın türü ve ölçüsü gibi konularda kanun koyucu takdir yetkisine sahip olmakla birlikte, bu yetkisini kullanırken kabahat ve yaptırım arasındaki adil dengenin korunmasını da dikkate almak zorundadır. Ancak sadece kabahatin konusunu esas alarak ve benzer eylemler için öngörülen yaptırım miktarlarını kıyaslayarak haksızlık ve yaptırım arasında adil bir denge bulunup bulunmadığı konusunda bir karar vermek sorunu tek yönlü ya da eksik olarak ele almak anlamına gelir. Haksızlığa konu

eylem ile yaptırım arasında adalete uygun bir oranın bulunup bulunmadığının saptanmasında benzer bir fiil için konulmuş yaptırım ile yapılacak bir kıyaslamanın değil, o fiilin yarattığı etkinin ve sonuçlarının dikkate alınması gerekir.

Eylem ile yaptırım arasında bulunması gereken adil denge, ‘ölçülülük ilkesi’ olarak da adlandırılmakta ve bu ilkenin alt ilkelerini de, elverişlilik, zorunluluk ve orantılılık ilkeleri oluşturmaktadır. ‘Elverişlilik ilkesi’, öngörülen yaptırımın ulaşılacak istenen amaç için elverişli olmasını, ‘zorunluluk ilkesi’ öngörülen yaptırımın ulaşılacak istenen amaç bakımından zorunlu olmasını ve ‘orantılılık ilkesi’ ise öngörülen yaptırım ile ulaşılacak istenen amaç arasında olması gereken orantıyı ifade etmektedir.

İtiraz konusu kuralla öngörülen yayının tamamen durdurulması yaptırımı ile kanal ve frekans kullanım bedelinin zamanında ödenmesinin amaçlandığı kuşkusuzdur. Bu çerçevede, söz konusu yaptırımın hedeflenen amaca ulaşma bakımından elverişli olduğu söylenebilir ise de, itiraza konu kuralın geçici maddeyle düzenlendiği, geçici bir durumun süreklilik kazanacak bir şekilde uygulanamayacağı, yine 6112 sayılı Kanun’un 42. maddesinde, ödenmeyen kurum gelirinin genel hükümlere göre tahsil edileceği hususunun özel olarak düzenlendiği de gözetildiğinde, bu yolla tahsili mümkün olan bir alacak nedeniyle özel radyo veya televizyonların yayın faaliyetlerinin bütünüyle durdurulmasının Üst Kurul alacağının tahsili bakımından zorunlu olduğundan söz edilemeyeceği gibi, bu yaptırım ile ulaşılacak istenen amaç arasında makûl bir orantı da bulunmamaktadır. Bu durumun ise, yaptırıma konu eylem ile yaptırım ilişkisinde ölçülülük ilkesinin ihlâli sonucunu doğurduğu ve hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

SONUÇ VE İSTEM:

Açıklanan nedenlerle, bir davaya bakmakta olan mahkemenin, o davada uygulanacak bir kanun hükmünü Anayasa’ya aykırı görürse ilgili kanun hükmünün iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurabileceğini düzenleyen 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 40. maddesinin birinci fıkrası gereğince, 6112 sayılı Kanun’un Geçici 4. maddesinin 1. fıkrasının üçüncü cümlesinde yer alan “*Kanal ve frekans kullanım bedelini 42 nci maddeye göre ödemeyen veya karasal yayın lisansları için sıralama ihalesinin yapılmasının ardından tahsise hak kazanmayan kuruluşların karasal yayınları bir ay içinde Üst Kurulca durdurulur.*” kuralının Anayasa’nın 2. maddesine aykırı olduğu sonucuna ulaşılması nedeniyle aykırı olan kısmın iptali için Anayasa Mahkemesi’ne başvurulmasına, bu hükmün Anayasa’ya aykırılığı ve uygulanması durumunda telafisi güç zararlar doğabileceği gözetilerek esas hakkında bir karar verilinceye kadar yürürlüğünün durdurulmasının istenilmesine, iptali istenen hükmün Anayasa’nın hangi maddelerine aykırı olduğunu açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslının, başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğinin, dava dilekçesi ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerinin dizi listesine bağlanarak Anayasa Mahkemesi Başkanlığı’na gönderilmesine, 06/03/2019 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”